

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE BREZA ZA PERIOD
2024. - 2026. GODINE**

Breza, juni 2023. godine

Dokument okvirnog budžeta Općine Breza za period 2024.-2026. godine sadrži sljedeća poglavlja:

- I. Uvod u DOB Općine Breza za period 2024.-2026. godine
- II. Makroekonomski okvir
- III. Upravljanje javnim prihodima
- IV. Upravljanje javnim rashodima
- V. Budžetski prioriteti za period 2024.-2026. godine

I - UVOD

U skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 102/13, 9/14-isp., 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), pripremljen je Dokument okvirnog budžeta (DOB) koji je dio pristupa Srednjoročnog okvira rashoda za 2024.-2026. godine. Ovaj dokument je izlazni rezultat srednjoročnog procesa planiranja i izrade budžeta po metodologiji „10 koraka“, koja je zasnovana na najboljim međunarodnim iskustvima.

Izrada Dokumenta okvirnog budžeta za trogodišnji period postala je uobičajena praksa na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. S obzirom da se temelji na prioritetima i politikama Vlade, Dokument okvirnog budžeta je koristan instrument u stvaranju kvalitetnijeg strateškog osnova za raspodjelu budžetskih sredstava.

Dokument okvirnog budžeta za period 2024.-2026. godine izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za slijedeće tri godine i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta. DOB predstavlja preliminarni okvirni Nacrta budžeta za 2024. godinu, te daje okvirna predviđanja za 2025.-2026. godinu. Osnova za izradu budžeta zasniva se na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja, te prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene Dokumentom okvirnog budžeta.

Ciljevi Dokumenta okvirnog budžeta su:

- a) racionalnija javna potrošnja;
- b) uspješnije određivanje prioriteta pri alokaciji javnih resursa, i
- c) efikasnije korištenje raspoloživih resursa.

Služba za finansije, inspeksijske poslove i opću upravu je u narednim tabelama koristila projekcije Ministarstvo finansija Zeničko-dobojskog kantona, projekcije prihoda dostavljene od nadležnih institucija, tj. Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, te Federalnog ministarstva finansija, a shodno tome sačinjene su i projekcije okvirnih rashoda Organa uprave Općine Breza, koje će prilikom svake izrade Budžeta za odgovorajuću godinu biti podložne revidiranju i potrebnim korekcijama.

Pri izradi ovog dokumenta korišteni su podaci iz sljedećih publikacija:

- Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, „Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar – decembar 2022. godine;
- Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja za decembar 2022.godine;
- Odjeljenje za makroekonomsku analizu pri Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, „OMA Bilten“ broj: 215 i 2016;
- Federalno ministarstvo finansija, Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije Bosne i Hercegovine za period 2024.-2026. godine, Sarajevo, maj 2023. godine;
- Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Smjernice ekonomske i fiskalne politike Zeničko-dobojskog kantona za period 2024.-2026. godine, Zenica, maj 2023. godine;
- Mjesečni statistički bilten kantoni broj: 05-23,
- Federalno ministarstvo finansija, Revidirane projekcije javnih prihoda za 2023. godinu i projekcija za period 2024.-2026. godina broj: 05-12-5-3614/23-1 od 12.05.2023. godine.

II. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Evropski put Bosne i Hercegovine formalno je počeo 2008. godine kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Bosna i Hercegovina podnijela je zahtjev za članstvo u EU-u u februaru 2016. godine, a status zemlje kandidata dodijeljen joj je u decembru 2022. godine pod uslovom da preduzme preporučene korake kako bi se ojačali vladavina prava, borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, upravljanje migracijama i osnovna prava¹.

Bosna i Hercegovina se u septembru 2015. godine, zajedno s 192 države članice Ujedinjenih naroda, obvezala na provedbu Programa održivog razvoja do 2030. godine, poznate kao Agenda 2030. Ova Agenda sastoji se od 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva. Prvi korak u ostvarivanju Agende 2030 u Bosni i Hercegovini je izrada Okvira za ciljeve održivog razvoja u zemlji. Taj okvir je zajednički dokument svih nivoa vlasti koji određuje šire smjerove razvoja kako bi vlasti na svim nivoima i društvo u Bosni i Hercegovini doprinijeli postizanju ciljeva održivog razvoja.

Na osnovu analize stanja održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, uključujući ključne trendove, mogućnosti i prepreke, posebno u kontekstu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, kao i konzultacija s predstavnicima institucija na svim nivoima vlasti i socio-ekonomskim akterima, identificirana su tri smjera održivog razvoja u zemlji:

- 1) Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom,
- 2) Pametan rast,
- 3) Društvo jednakih mogućnosti.

Osim toga, postoje i dvije horizontalne teme:

- 1) Ljudski kapital za budućnost i
- 2) Princip „Nitko ne smije biti isključen“.

Svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini će odrediti svoje prioritete, mjere i aktivnosti u skladu s ustavnim nadležnostima kako bi doprinijele Agendi 2030. Navedeni razvojni smjerovi trebaju pridonijeti stvaranju boljeg društva i budućnosti u kojoj nitko nije isključen, gdje su ljudi, prosperitet, mir, partnerstvo i briga za planet Zemlju u središtu zajedničke budućnosti.

Na 57. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, održanoj 9. novembra 2022. godine, usvojen je Strateški okvir institucija Bosne i Hercegovine do 2030. godine. Taj okvir predstavlja skup usmjeravajućih ciljeva za izradu strateških i operativnih dokumenata institucija u zemlji. Cilj donošenja ovog dokumenta je osigurati koherentnost ciljeva i provedbe javnih politika na nivou institucija, usklađenost s planiranjem budžeta i drugim izvorima finansiranja, te implementaciju ciljeva održivog razvoja kroz strateške ciljeve institucija Bosne i Hercegovine.

U Strateškom okviru izražena je opšteprihvaćena vizija i postavljena su tri strateška cilja: transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor; osiguranje održivog i pametnog ekonomskog razvoja; društvo jednakih mogućnosti. Također, definirano je jedanaest prioriteta. Usmjeravajući dokument za izradu ovog okvira bio je Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, koji je usvojen od strane svih nivoa vlasti. U procesu donošenja u obzir su uzeti važeći strateški dokumenti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Bosne i Hercegovine i Evropske unije, kao i prioriteta i preporuke Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu, Programa ekonomskih reformi te drugih relevantnih međunarodnih organizacija i istraživanja.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u martu 2023. godine usvojilo Program ekonomskih reformi (PER BiH 2023.-2025.)² za period od 2023. do 2025. godine. Kao

¹ <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/enlargement/bosnia-herzegovina/>

² <http://www.dep.gov.ba/naslovna/default.aspx?id=2579&langTag=hr-HR>

zemlja kandidat za pristupanje Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina je obavezna svake godine izraditi PER za trogodišnje razdoblje i dostaviti ga Evropskoj komisiji. Program ekonomskih reformi obuhvata srednjoročni makroekonomski okvir i fiskalnu politiku, kao i sveobuhvatan program strukturnih reformi s ciljem poboljšanja rasta i konkurentnosti zemlje.

Program se fokusira na 25 reformskih mjera u sklopu strukturnih reformi koje su prepoznate kao ključne za jačanje konkurentnosti i uklanjanje prepreka privrednom rastu i razvoju Bosne i Hercegovine u sljedeće tri godine. Strukturne reforme uključene u program, prema smjernicama Evropske komisije, obuhvataju 13 područja, kao što su upravljanje javnim finansijama, zelena tranzicija, digitalna transformacija, poboljšanje poslovnog okruženja i smanjenje sive ekonomije, istraživanje, razvoj i inovacije, reforme u područjima energije, prometa, poljoprivrede, industrije i usluga, obrazovanje i razvoj vještina, zapošljavanje i tržište rada, socijalna briga i inkluzija, te zdravstvena zaštita.

Program ističe tri ključna izazova: povećanje učinkovitosti tržišta rada, poboljšanje poslovnog okruženja kroz saradnju i koordinaciju svih nivoa vlasti te upravljanje javnim finansijama.

Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, Strategija razvoja za period 2021.-2027. godine je ključni dokument koji objedinjuje Agendu 2030, preporuke Evropske unije, Ekonomski investicijski plan, Zajedničke socioekonomske reforme za period 2019.-2022. godine i strategiju pametne specijalizacije. Ova integrirana, multisektorska strategija definiše javne politike i usmjerava socioekonomski razvoj u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ona služi kao osnova za izradu programa rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, programa javnih investicija, planova rada ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog budžeta i godišnjeg budžeta. Strategija također služi kao osnova za usklađivanje i izradu sektorskih i razvojnih strategija kantona i jedinica lokalne samouprave.

Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine postavlja četiri strateška cilja i 18 prioriteta, te sadrži 78 mjera za njihovu provedbu. Strateški ciljevi obuhvaćaju:

- 1) Ubrzan ekonomski razvoj,
- 2) Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj,
- 3) Resursno efikasan i održiv razvoj,
- 4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor.

Akceleratori koji najviše doprinose privrednom rastu su razvoj digitalizacije i inovacija, otvaranje novih preduzeća i poticanje postojećih, te poboljšanje javnih finansija i finansijskog sistema. Poboljšanje digitalnog upravljanja podacima i istraživačkih i inovacijskih aktivnosti ima za cilj povećanje produktivnosti rada i konkurentnosti privrede. Kako bi se podstakao rast zaposlenosti, planira se otvaranje novih preduzeća uz uključivanje dijaspore, smanjenje fiskalnog opterećenja rada te restrukturiranje i privatizacija državnih preduzeća. U području finansijskog sustava, cilj je povećanje štednje građana putem otvaranja štedno-kreditnih zadruga i povećanje investicija, što su ključni faktori za rast privrede Federacije Bosne i Hercegovine.

Unaprjeđenje javnog sektora uključuje prioritete kao što su jačanje vladavine prava, usmjeravanje javne uprave prema građanima i poboljšanje odgovornosti u području javnih finansija. Definisane su mjere za ostvarivanje ovih prioriteta kako bi se postigao strateški cilj u području javnog sektora.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojila je Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama (UJF) u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od 2021. do 2025. godine. Cilj ove strategije je poboljšanje raspodjele javnih resursa putem povećanja transparentnosti i učinkovitosti upravljanja javnim finansijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Strategija obuhvaća šest ključnih područja: fiskalni okvir, javni prihodi,

planiranje i izrada budžeta, izvršenje budžeta, sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru, te eksterna revizija.

Kontrola raspodjele i trošenja javnih sredstava bit će pojačana implementacijom programskog budžeta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i u svim kantonima. Također je planirano uključivanje Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine kao korisnika budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, što će omogućiti bolju kontrolu javne potrošnje u zdravstvu i poboljšati stabilnost, te finansijsku održivost zdravstvenog sistema.

Strategijom se želi ostvariti fiskalni prostor za javna ulaganja i kapitalne projekte putem mjera smanjenja ukupnih rashoda i izdataka, te istovremenog povećanja javnih prihoda. Time će se pridonijeti stabilnosti javnih finansija i trajnom ekonomskom rastu. Strategija obuhvaća sve aspekte upravljanja javnim finansijama, uključujući prikupljanje javnih prihoda, upravljanje rashodima, javni dug, javne investicije, te unutarnju kontrolu i vanjsku reviziju.

Ovaj dokument ima svoju važnost u jačanju sektora javnih finansija za daljnji ekonomski napredak u Federaciji Bosne i Hercegovine, te će pružiti podršku za reforme i provođenje planiranih aktivnosti u drugim sektorima. Također će omogućiti Bosni i Hercegovini da ispuni zahtjeve pridruživanja EU. Strategijom se predviđaju poboljšanja u područjima koja su direktno ili indirektno povezana s budućim pregovaračkim poglavljima s EU, kao što su oporezivanje, ekonomska i monetarna politika, carinska unija, finansijski nadzor, te finansijske i budžetske odredbe. Osim toga, Strategija reforme UJF će podržati dijalog s EU o prioritetima reformi u ovoj oblasti i olakšati učinkovito korištenje sredstava prepristupnih fondova EU.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je u martu 2023. godine usvojila Program ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine za period 2023.-2025. godine (ERP FBiH), kao dio šireg Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP BiH). Ovaj dokument predstavlja strateške prioritete Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za srednjoročni period, s ciljem postizanja veće usklađenosti sa standardima Evropske unije u procesu evroatlantskih integracija Bosne i Hercegovine.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine planira poduzeti mjere usmjerene na stabilizaciju privrede i oporavak od globalnih kriza. To uključuje ciljano usmjeravanje javnih izdataka prema najranjivijim dijelovima društva, unapređenje sistema socijalne zaštite te pružanje pomoći i redovnu isplatu penzija, naknada borcima, civilnim invalidima, nezaposlenim licima, prognanicima i povratnicima. Kroz ekonomski model slobodnih zona, vlada ima cilj povećati direktna ulaganja i potaknuti domaća ulaganja putem fiskalne discipline i kontrole javnih rashoda, što će imati pozitivan uticaj na ukupni privredni rast i razvoj.

Mjere također uključuju poboljšanje učinkovitosti tržišta rada putem programa i politika aktivne i pasivne politike zapošljavanja, te stvaranje povoljnih uslova za povećanje stope zaposlenosti. Pojednostavljivanje postupaka za preduzetnike ima za cilj stvaranje pozitivnog poslovnog okruženja, povećanje konkurentnosti i podsticanje razvoja preduzetništva usmjerenog prema održivom privrednom rastu, uz pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije. Ove mjere također uključuju ulaganja u saobraćajnu infrastrukturu, kako bi se stvorile nove razvojne mogućnosti na tom području, što će imati pozitivan utjecaj na cjelokupnu privredu.

II.1. Projekcije bruto društvenog proizvoda

Pod pretpostavkom normalizacije vanjske i unutarnje dinamike u Bosni i Hercegovini u periodu od 2024. do 2026. godine, očekuje se privredni rast od otprilike 3%. Pojedinačno, u

2024. godini očekuje se stopa rasta od 2,7%, u 2025. godini 3,0%, a u 2026. godini 3,3% u odnosu na prethodnu godinu. Predviđa se da će ključni pokretač privrednog rasta u tom razdoblju biti domaća potražnja, koja će se povećati kroz rast privatne potrošnje i ulaganja. Povećanje ukupne privredne aktivnosti, posebno industrijske proizvodnje i građevinskih radova, uz porast zaposlenosti i prihoda od izvoza, trebalo bi rezultirati većim raspoloživim dohotkom građana i povećanjem privatne potrošnje, koja će biti ključna za privredni rast. Prognozira se da će prosječna stopa rasta privatne potrošnje u periodu od 2024. do 2026. iznositi 1,4%. S obzirom na visok nivo javne potrošnje u BDP-u Bosne i Hercegovine, očekuje se postupna stabilizacija javnih finansija putem smanjenja javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje.

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2021. - 2026. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Nominalni BDP u mil KM	39.921	44.590	47.438	49.926	52.705	55.666
Nominalni rast u %	12,6	11,7	6,4	5,2	5,6	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	104,7	107,7	104,3	102,5	102,5	102,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	38.136	41.407	45.462	48.696	51.425	54.435
Realni rast u %	7,6	3,7	2,0	2,7	3,0	3,3
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2,0	14,0	6,1	3,1	2,2	1,9
Potrošnja u mil KM	34.342	39.561	41.638	43.127	44.687	46.206
Realni rast u %	4,3	3,3	1,2	1,2	1,3	1,2
Vladina potrošnja u mil KM	7.536	8.402	8.822	9.114	9.387	9.669
Realni rast u %	3,1	2,8	1,2	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	26.806	31.159	32.815	34.013	35.300	36.537
Realni rast u %	4,6	3,4	1,3	1,3	1,6	1,3
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	8.367	9.431	9.991	10.539	11.345	12.232
Realni rast u %	4,8	5,3	4,0	3,6	5,7	6,3
Vladine investicije u mil KM	1.193	1.431	1.512	1.678	1.846	2.030
Realni rast u %	-31,5	14,9	3,5	7,8	6,8	7,7
Privatne investicije u mil KM	7.174	8.000	8.480	8.861	9.499	10.202
Realni rast u %	14,9	3,7	4,1	2,9	5,5	6,0
Uvoz u mil KM	21.084	27.940	29.630	31.743	34.023	36.905
Nominalni rast u %	26,7	32,5	6,1	7,1	7,2	8,5
Realni rast u %	20,5	18,8	4,7	5,7	5,7	5,9
Izvoz u mil KM	16.485	21.455	23.462	25.866	28.602	31.840
Nominalni rast u %	38,9	30,2	9,4	10,2	10,6	11,3
Realni rast u %	24,6	22,2	6,6	8,3	8,5	8,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	21,1	21,5	22,5	23,3	24,1
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-923	-2.045	-1.754	-1.442	-1.178	-1.090
Rast u %	-17,2	121,8	-16,1	-17,8	-18,3	-7,5
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-2,4	-4,7	-3,7	-2,9	-2,2	-2,0

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2023. godine

U periodu od 2024. do 2026. godine očekuje se godišnji rast javne potrošnje od oko 0,6%. S obzirom na predviđeni veći privredni rast u tom periodu u odnosu na rast javne potrošnje, udio javne potrošnje u BDP-u bi se djelimično smanjio na otprilike 18% od 2024. do 2026. godine.

1. Ekonomska politika

Kandidatski status za članstvo u EU koji je Bosna i Hercegovina stekla u decembru 2022. godine, zahtjeva nove iskorake te intenziviranje rada na daljnjoj realizaciji mjera koje vode ka konačnom ostvarivanju cilja. Stoga su i ekonomska i fiskalna politika Federacije Bosne i Hercegovine u narednom periodu usmjerene ka implementaciji strukturnih reformi potrebnih za pristupanje EU. Strukturne reforme podrazumijevaju promjenu regulacije privrede tj. institucionalnog i regulatornog okvira poslovanja. Njihova osnovna svrha jeste osnaživanje privrede i ostvarivanje uravnoteženog potencijalnog rasta.

Upravljanje javnim finansijama; Kako bi se unapredilo upravljanje javnim finansijama donesene su sljedeće mjere:

- povećanje transparentnosti, učinka i kontrole u prikupljanju i potrošnji javnih sredstava;
- unapređenje oporezivanja imovine i jačanje kapaciteta u ministarstvima finansija.

Zelena tranzicija; Kako je ekonomija Federacije Bosne i Hercegovine najvećim dijelom linearna, neophodno je unaprijediti efikasnost upotrebe resursa i uvesti koncept cirkularne ekonomije. U tu svrhu donesene su sljedeće mjere:

- prelazak ka zelenoj i kružnoj ekonomiji i uspostava ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša;
- ublažavanje klimatskih promjena – energetska efikasnost i
- razvoj Informacionog sistema.

Digitalna transformacija; U poslovanju privatnog sektora evidentan je problem nedovoljne digitalizacije, uvođenja inovacija i cirkularne ekonomije. Kako bi se poboljšao pristup i unapredilo poslovanje propisana je mjera:

- digitalna transformacija industrije i malih i srednjih preduzeća.

Poslovno okruženje i smanjenje sive ekonomije; Za realizaciju postavljenog cilja utvrđene su sljedeće reformske mjere:

- unapređenje sistema prikazivanja prometa; restrukturisanje poreskog i neporeskog opterećenja;
- olakšavanje administrativnih procedura za poslovanje i podrška razvoju preduzetništva.

Reforme tržišta energije; Kako bi se unapredilo tržište električne energije i plina i ispunile međunarodno preuzete obaveze iz acquis-a iz oblasti energije SPP i EU partnerstva donesena je reformska mjera:

- razvoj organizovanog tržišta električne energije i plina.

Reforme tržišta transporta; U cilju poboljšanja stanja u resoru prometa i komunikacija te u dijelu cestovnog prometa kao i osiguranja učesnika u cestovnom prometu i smanjenja štete na cestama Federacije Bosne i Hercegovine donesena je mjera:

- razvoj tržišta transporta.

Poljoprivreda industrija i usluge; Za ostvarivanje postavljenog cilja donesene su mjere:

- poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- podrška razvoju turizma.

Obrazovanje i vještine; Kako bi se pratili trendovi i zahtjevi tržišta rada donesena je mjera:

- unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada.

Zapošljavanje i tržište rada: Za povećanje efikasnosti sistema tržišta rada kroz usklađivanje zakonodavstva sa evropskim i međunarodnim dokumentima i jačanje uloge javnih službi u zapošljavanju donesena je mjera:

- povećanje efikasnosti tržišta rada kroz učinkovite politike zapošljavanja i jačanja uloge posredovanja.

Socijalna zaštita i inkluzija: Kako bi se razvio efikasan, održiv i pravičan sistem socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom donesena je mjera:

- unapređenje sistema socijalne zaštite.

Zdravstvena zaštita: U cilju prevazilaženja problema sa likvidnošću, a što predstavlja veliki rizik za finansijsku održivost javnog zdravstvenog sistema, donesena je mjera:

- reforma zdravstvenog sistema i jačanje upravljanja i finansijske održivosti

2. Fiskalna politika

Ekonomska i fiskalna politika Vlade Federacije Bosne i Hercegovine u srednjoročnom periodu povezane su sa strateškim pravcima usmjerenim ka postizanju fiskalne održivosti u skladu sa kriterijima EU. Postizanje fiskalne održivosti podrazumijeva da država mora biti sposobna da dugoročno održi svoju potrošnju, poreze i druge politike bez ugrožavanja solventnosti ili neplaćanja svojih obaveza. Jedan od načina osnaživanja fiskalne održivosti je postizanje fiskalne konsolidacije tj. smanjenje budžetskog deficita te uravnoteženje budžeta usklađivanjem prihoda i rashoda.

Budući da kontrola i transparentnost trošenja javnih sredstava predstavljaju bitan preduvjet za održivost javnih finansija Vlada Federacije Bosne i Hercegovine namjerava u narednom periodu uključiti sve institucije koje se finansiraju iz budžeta, a do sada nisu bile uključene u jedinstveni trezorski sistem. Stoga je predviđeno uključiti vanbudžetske fondove u budžet Federacije Bosne i Hercegovine, te kantonalne direkcije za puteve u budžet kantona.

Prvenstveno je planirano uključiti Zavod za zapošljavanje i kantonalne službe za zapošljavanje u budžet Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno budžete kantona, a sve u skladu sa Strategijom reforme upravljanja javnim finansijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

2.1. Politika rashoda

Efikasno upravljanje javnim rashodima predstavlja jedan od temelja za održiv ekonomski razvoj i ima za cilj osiguranje efikasne upotrebe javnih sredstava radi zadovoljavanja javnih potreba, osiguranje fiskalne discipline i implementacije strateških prioriteta. Obzirom na strateško opredjeljenje Bosne i Hercegovine, a time i Federacije Bosne i Hercegovine, za integrisanje u EU, važno je da ista može odgovoriti zahtjevima i u oblasti upravljanja javnim rashodima koje proces pridruživanja postavlja pred Bosnu i Hercegovinu, odnosno Federaciju BiH.

Globalni tržišni poremećaji izazvani invazijom na Ukrajinu, te energetsom krizom, obilježili su početak 2022. godine, što se osjetilo kako na tržištima zemalja u okruženju, tako i u Bosni i Hercegovini. Uprkos navedenim poremećajima, u datim okolnostima, domaća privreda je još jednom pokazala visok stepen otpornosti, što ulijeva sigurnost i nadu da, ukoliko ne bude nekih dodatnih poremećaja na globalnom planu, možemo proći ili bez recesije ili sa nekim kratkoročnim padom ekonomske aktivnosti. Nakon perioda neizvjesnosti uzrokovane pandemijom virusa Covid-19, svjetska ekonomija bi imala razloga za umjereni optimizam da se u međuvremenu nisu pojavili novi izazovi, kao što je borba sa inflacijom s kojom se u ovom periodu bore gotovo sve države.

Postupajući krajnje oprezno i odgovorno u vođenju fiskalne politike posljednjih godina, te zahvaljujući jednoj od najnižih stopa javnog duga u Evropi, Budžet Federacije Bosne i Hercegovine karakteriše visok stepen likvidnosti, te omogućava pravovremeno izvršavanje svih obaveza predviđenih usvojenim zakonskim i drugim propisima i dokumentima. Pored navedenog, budžetom se vrši stabilizacija negativnih ekonomskih pojava kao što je inflacija i sl. kao i reduciranje negativnih uticaja ovih ekonomskih pojava. Dakle, vođenje odgovorne fiskalne politike učinilo je da Federacija Bosne i Hercegovine sa stabilnim budžetom može da odgovori velikim izazovima, kao što je urađeno tokom pandemije kada su izdvojena značajna finansijska sredstva u vidu pomoći, prije svega privrednim subjektima, zatim zdravstvenom sektoru i nižim nivoima vlasti. Ova praksa je nastavljena i u periodu inflatornog uticaja, te je s tim u vezi donesena i Uredba o programu pomoći stanovništvu uslijed rasta potrošačkih cijena³.

Ključni prioriteti Vlade Federacije Bosne i Hercegovine u narednom srednjoročnom periodu jesu kreiranje poslovnog ambijenta, podsticanje i rast investicija. Navedene prioritetne aktivnosti će biti podržane kroz izdvajanje većih iznosa sredstava za finansiranje infrastrukturnih projekata, koji će se ogledati kroz nastavak izgradnje autocesta i brzih cesta, kao i unaprijeđenje avio i željezničkog saobraćaja Federacije Bosne i Hercegovine.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine smatra da je potrebno nastaviti sa poduzimanjem mjera na maksimalnoj racionalizaciji troškova javne uprave, odnosno jačanju fiskalne discipline i kontrole budžetske potrošnje čime bi se „fiskalni viškovi“ koji se pojave upravo usmjerili u finansiranje infrastukturnih projekata. Po pitanju tržišta rada, i dalje će se provoditi aktivne politike i mjere koje imaju za cilj očuvanje postojećeg nivoa zaposlenosti kao i otvaranje novih radnih mjesta, te sprječavanje migracije radne snage i prilagodbu domaćeg tržišta evropskom tržištu rada. Dodatno će biti unaprijeđen nadzor nad trošenjem javnih sredstava uvođenjem vanbudžetskih fondova, prije svega zavoda odnosno službi za zapošljavanje, u federalni, odnosno kantonalne budžete.

Implementacija programskog budžeta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine omogućit će efikasniju realizaciju modela programskog budžetiranja i za kantone u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je u skladu sa odredbama Zakona o budžetima u Federaciji BiH predviđen za budžetski ciklus 2027. godine. Dalje, u skladu sa planiranim mjerama i aktivnostima, izvršiće se detaljna analiza i definisati koraci na početku implementacije Međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor u Federaciji Bosne i Hercegovine.

2.2. Porezna politika i javni prihodi

Još ne znamo srednjoročne i dugoročne globalne makroekonomske efekte krize koja trenutno pogađa evropski prostor. Međutim, ono što je jasno, da nakon šoka koji je proizašao iz pandemije, naša ekonomija je sada također pogođena uticajem rata u Ukrajini i problemima u globalnim lancima snadbijevanja, što usporava proces ekonomskog oporavka u našoj zemlji. Srednjoročno i dugoročno, Federacija Bosne i Hercegovine se suočava sa velikim izazovima što može dodatno usporiti rast i povećati inflaciju, uključujući digitalizaciju, demografske promjene i reorganizaciju poslovanja. Ove neizvjesnosti znače da porezna politika morati ostati agilna u budućnosti.

Sve u svemu, porezne politike u srednjoročnom periodu trebale bi promovirati održiv i inkluzivan rast, kako na nivou Federacije tako i u svim kantonima i jedinicama lokalne uprave, s fokusom na:

- (1) zaštitu radnih mjesta,
- (2) povećanje produktivnosti poslovnih subjekata i

³ "Službene novine Federacije BiH" broj 55/22

(3) smanjenje ili ukidanje troškova, naknada i taksi koje opterećavaju privrednu aktivnosti.

Učesnici moraju biti spremni, ukoliko je potrebno, ublažiti, štetne uticaje na rast, zapošljavanje i socijalnu koheziju adekvatno ciljanim, privremenim i transparentnim fiskalnim i finansijskim mjerama uz zadržavanje odgovarajućeg čvrstog fiskalnog stava u 2023. i narednom periodu, kako bi se pomoglo u smanjenju trajne visoke inflacije i sačuvanju fiskalne održivosti.

U svrhu zaštite radnih mjesta potencirat će se reforma opterećenja rada kroz izmjene pravnog okvira poreza na dohodak i obaveznih doprinosa, te je u narednom periodu planirano iznalaženje novih prijedloga koje će uzeti u obzir preliminarne analize uticaja tih propisa na zaposlenike, poslodavce i budžete u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Što se tiče reforme Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, kao mjera koja će uticati na poboljšanje poslovnog okruženja, i u narednom periodu nastaviti će se iznalaženje rješenja uspješne transformacije s naglaskom na potrebu provedbe mjera administrativnog unaprjeđenja pružanja javnih usluga kroz fluidan protok informacija kroz IT sistem i sve oblike razmjene informacija. U tekućem periodu pripremiti i usvojiti će se sveobuhvatna strategija reforme Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, koju će pratiti izrada akcionih planova na godišnjem nivou s fokusom na osnovne funkcije: registraciju, prijave poreznih obveza, inspekcijski nadzor i naplatu javnih prihoda. Transformacija Porezne uprave treba da bude vođena prijedlozima izmjena, koje su proizašle kao rezultat reorganizacije, kao i prijedlozima izmjena koje su predložene na temelju međunarodnih standarda i sigurnih mehanizama za razmjenu informacija, u skladu sa najboljim praksama i iskustavima poreznih stručnjaka.

Nastavlja se provođenje mjera podrške borbi protiv porezne evazije i razmjena informacija kroz „peer-review“ koji započinje sredinom 2023. godine od strane Globalnog foruma, koji svojim djelovanjem, određuje i usmjerava porezne politike u svrhu adaptiranja međunarodnim standardima i pravilima. Takođe aktivnosti na primjeni četiri BEPS minimalna standarda, i to:

- Akcija 5 - Štetne porezne prakse i okvir transparentnosti razmjene poreznih odluka;
- Akcija 6 - Prevencija zloupotrebe poreznih ugovora;
- Akcija 13 - Dokumentacija o transfernim cijenama i izvještavanje po zemljama (CbC Report) i
- Akcija 14 - Procedura zajedničkog dogovaranja (MAP), će se nastaviti u narednom periodu prema preporukama koje će biti usmjerene i na Bosnu i Hercegovinu, koje će u najvećoj mjeri imati uticaj na porezni oblik poreza na dobit.

Pored četiri minimalna standarda, od velikog značaja je Akcija 1 - Digitalna ekonomija, u čijem okviru se nastoji doći do globalnog rješenja u pogledu izazova proizašlih po pitanju oporezivanja digitalne ekonomije, odnosno oporezivanja dobiti multinacionalnih kompanija. Stoga se nastavljaju aktivnosti na učešću u izradi Multilateralne konvencije i novog Multilateralnog instrumenta, kao i da razviju modele normi koje bi bile implementirane u domaće zakonodavstvo.

S druge strane, u svrhu jačanja fiskalne stabilnosti i odgovornosti, u narednom periodu nastavlja se s aktivnostima unaprjeđenja koordinacije i odgovornosti između svih nivoa vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda, uspostave što kvalitetnijeg sistema izvještavanja prema OECD metodologiji, kao i iznalaženje rješenja za poboljšane vertikalne i horizontalne raspodjele javnih prihoda korisnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U konačnici, realizacija svega prezentiranog ovisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nositelja aktivnosti. Uzimajući u obzir cjelokupna dešavanja na globalnom nivou, izazvana ratom u Ukrajini, lošija slika krajnjeg ishoda istih na

ekonomiju od trenutno pretpostavljenih, pred kreatora fiskalne politike može staviti nove izazove, što bi moglo dovesti i do eventualnih promjena u dinamici realizacije planiranih aktivnosti.

2.3. Javni prihodi za period 2024.– 2026. godine

Unatoč prethodnoj stabilizaciji epidemioloških prilika vezanih za pandemiju virusa COVID-19, početkom 2022. godine ekonomija je stavljena pred nove izazove, usljed složenih međunarodnih političkih prilika vezanih za ratna dešavanja u Ukrajini, koja su se značajno reflektovala na globalne ekonomske tokove, prvenstveno kroz nagle i visoke inflatorne skokove, što se odrazilo i na trendove naplate javnih prihoda. Tako, ukupan nivo naplaćenih javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2022. godini iznosi 11.166,3 miliona KM i veći je za 12,2% ili za 1.218,1 miliona KM u odnosu na naplatu iz 2021. godine.

Prateći najnovije zvanične makroekonomske prognoze iz marta 2023. godine, preuzete od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, kao i pozitivne tekuće trendove naplate u prvom kvartalu 2023. godine, izvršeno je revidiranje projekcija prihoda za tekuću godinu i pripremljene su srednjoročne projekcije za period 2024.-2026. godina.

Projekcije se temelje na postojećim poreznim politikama, a obuhvataju prihode budžeta svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, prihode vanbudžetskih fondova, te javne prihode ostalih korisnika, koji ih naplaćuju. U projicirani okvir nisu uključena javna preduzeća, i sredstva iz primitaka.

Tako u 2023. godini, ukupno očekivano ukupno ostvarenje javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosi 12.238,9 miliona KM i u poređenju sa ostvarenjem iz prethodne godine pretpostavlja rast od 9,6% ili za 1.072,6 miliona KM.

Prateći očekivani ekonomski rast u Bosni i Hercegovini od prosječnih 3% na godišnjem nivou u periodu 2024.-2026. godina, pretpostavlja se da će prosječna stopa rasta naplate ukupnih javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u navedenom srednjoročnom periodu iznositi 6,9% (**2024:** 6,9%; **2025:** 6,7% i **2026:** 7,2%)

2.3.1. Indirektni porezi

Očekivana naplata prihoda od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u 2023. godini iznosi 4.236,2 miliona KM i u odnosu na 2022. godinu pretpostavlja rast za 3,7% ili za 150,1 miliona KM. Nakon odbitka planiranih sredstava namijenjenih otplati vanjskog duga u iznosu od 890,1 miliona KM, projekcija ukupnog raspoloživog dijela prihoda od indirektnih poreza za dalju raspodjelu korisnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno njihovu budžetsku potrošnju, iznosi 3.346,1 miliona KM i u odnosu na 2022. godinu manja je za 5,8% ili za 205,1 miliona KM.

Prateći plan ukupne naplate prihoda na Jedinštenom računu, pretpostavljen od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA), kao i projekciju kretanja koeficijenta učešća Federacije Bosne i Hercegovine u međuentiteskoj raspodjeli, baziranog na prognozama ostvarenja krajnje potrošnje, predviđa se da će u 2024. godini ukupno doznačena sredstva od indirektnih poreza za Federaciju Bosne i Hercegovine biti veća za 4,6%, dok pod pretpostavkom značajnog smanjenja utjecaja inflacije, očekivane stope kretanja u 2025. i 2026. godini iznose 4,3% i 4,4% respektivno.

U periodu 2024.-2026. godina dospijeće obaveza na ime otplate vanjskog duga opada iz godine u godinu (**2024:** -10,42%; **2025:** -17,9% i **2026:** -18,2%). Prateći isto, raspoloživi

dio prihoda od indirektnih poreza, nakon odbitka sredstava namijenjenih otplati vanjskog duga, u 2024.; 2025. i 2026. pretpostavlja rast po stopama 8,6%; 9,1% i 8,2% respektivno.

2.3.2. Namjenska putarina za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta

Prateći ukupan plan naplate, također dostavljen od strane Odjeljenja za marokenomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje, očekivani nivo naplate prihoda od namjenske putarine u 2023. godini iznosi 212,3 miliona KM i veći je za 1,8% ili za 3,7 miliona KM u odnosu na ostvarenje iz 2022. godine.

U periodu 2024.-2026. godina očekuje se stabilan rast naplate ovih prihoda prema prosječnoj godišnjoj stopi od 3 % (**2024:** 2,7%; **2025:** 3% i **2026:** 3,3%), koji slijedi pretpostavljeni rast BDP-a u navedenim godinama.

2.3.3. Porez na dobit

Prateći trend naplate iz 2022. godine, koji upućuje na oporavak djelatnosti čije je poslovanje u prethodnom „pandemijskom“ periodu narušeno, kao i tekuću naplatu prvom kvartalu 2023. godine, te ostale pokazatelje koji upućuju na očekivani nivo naplate do kraja godine, revidirana projekcija prihoda od poreza na dobit za 2023. godinu iznosi 580,4 miliona KM i pretpostavlja rast od 6,2% ili za 33,9 miliona KM.

Ipak, uzimajući u obzir prilično visok nivo nepredvidivosti i u međunarodnom i u domaćem okruženju, projicirane stope rasta u periodu 2024.–2026. godina su prilično konzervativne i oprezno predviđaju prosječni godišnji rast od 3,7% (**2024:** 3,3%; **2025:** 3,7% i **2026:** 4,1%).

2.3.4. Prihodi po osnovu poreza dohodak

Prateći očekivanja vezana za tržište rada, očekivani rast broja zaposlenih, te rast prosječne plate, koji je dijelom vezan i za usklađivanja sa inflatornim šokovima, očekuje se da će nivo naplate prihoda od poreza na dohodak u 2023. godini iznositi 678,9 miliona KM i biti veći za 19,9% ili za 112,9 miliona KM.

Prateći makroekonomske prognoze sa kojima je u korelaciji, očekivane stope rasta za 2024., 2025. i 2026. godinu iznose 12,6%; 12,7% i 13% respektivno.

2.3.5. Obavezni socijalni doprinosi

Vežući se također za makroekonomske pretpostavke tržišta rada, očekivani nivo naplate ukupnih obaveznih doprinosa u 2023. godini iznosi 5.070,1 miliona KM i veći je za 15,2% ili za 668,9 miliona KM u odnosu na 2022. godinu.

Očekivana prosječna godišnja stope rasta u periodu 2024.-2026. godine iznosi 10,1%.

2.3.6. Porezi na posjedovanje i prometovanje imovinom

Obzirom da se ovi prihodi uključuju tri različite kategorije: porez na imovinu, porez na poklon i naslijeđe i porez na promet nepokretnosti, te da je naplata istih trenutno regulisana kantonalnim zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, teško je uspostaviti potpunost uporedivost trendova kretanja.

Bazirajući se na pojedinačnim projekcijama svake od navedenih kategorija, zasnovanim prvenstveno na tekućem trendu naplate, projicirana stopa rasta ukupnih prihoda po osnovu poreza na posjedovanje i prometovanje imovinom u 2023. godini iznosi 21,7%.

Krajnje oprezno, pretpostavlja se prosječna godišnja stopa rasta ovih prihoda tokom perioda 2024.-2026. godina od 3,6%.

2.3.7. Neporezni prihodi

Prateći tekuće trendove u naplati, pretpostavljeni iznos naplate ukupnih neporeznih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, u 2023. godini iznosi 1.291,5 miliona KM sa stopom rasta od 5,9% ili za 72,9 miliona KM.

Treba ipak uzeti u obzir da ukupni neporezni prihodi uključuju širok spektar prilično varijabilnih prihoda, bez kontinuiranog obrasca kretanja. Zasnovane na prognozama makroekonomskih kretanja, za kategorije neporeznih prihoda koje imaju korelaciju sa istim, te nadalje bazirane na planu naplate prihoda od krajnjih korisnika za povrate anuiteta po otplaćenim kreditima, koji uzimaju značajnije učešće u ukupnim neporeznim prihodima, projicirane srednjoročne stope kretanja za 2024.; 2025. i 2026. godinu iznose: 1,86%; 0,14% i 1,75% respektivno. Ovakva oscilacije u kretanju iz godine u godinu upravo su izravno vezane za plan naplate prihoda od krajnjih korisnika, kako je već prednje istaknuto.

2.3.8. Rizici po ostvarenje projekcija

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine prate makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji, svaki drugačiji ishod može narušiti i nivo realizacije istih. Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o ubrzanom rastu inflacije, uzrokovane vanjskopolitičkim dešavanjima vezanim za rat u Ukrajini, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih pretpostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda. Projekcije poreznih prihoda i obaveznih socijalnih doprinosa temelje se na trenutno važećim politikama oporezivanja, prate projektovane makroekonomske pokazatelje, kao i tekuće trendove u naplati, korigovane za jednokratne utjecaje.

Realizacija navedenih rizika po ostvarenje osnovnog makroekonomskog scenarija u značajnoj mjeri može imati negativan odraz na projicirani nivo naplate. Nadalje, treba uzeti u obzir i da kategorija ostalih prihoda, iako u strukturi ukupnih prihoda na nivou šire vlade uzima najmanje učešće, uključuje širok spektar prilično varijabilnih neporeznih prihoda, od kojih značajan dio nema kontinuirani obrazac kretanja, čime je i rizik po projekciju veći. S druge strane, provođenjem mjera koje utiču na smanjenje sive ekonomije mogu se mobilizirati dodatni izvori za efikasniju i veću naplatu javnih prihoda od trenutno pretpostavljene.

JAVNI DUG U SREDNJOROČNOM PERIODU

Javni dug Federacije Bosne i Hercegovine, postupak zaduživanja i izdavanja garancija, limiti zaduživanja, osiguranje sredstava za otplatu duga, vođenje evidencije o dugu i druga pitanja koja se odnose na javni dug Federacije Bosne i Hercegovine, kantona i općina, regulisani su Zakonom o dugu, garancijama i zaduživanju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stanje javnog duga je od izuzetnog značaja za kreiranje razvojnih politika. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu temelji se na raspoloživim podacima Federalnog ministarstva finansija.

Da bi odražavalo aktuelno stanje, uspostavljena evidencija se ažurira na osnovu podataka koje kantoni, gradovi i općine imaju obavezu dostavljati kvartalno. Pregled stanja i

projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima o unutrašnjem i vanjskom dugu u Federaciji Bosne i Hercegovine sa kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija, na Strategiji upravljanja dugom za period 2022. – 2024.godine i godišnjem planu zaduživanja pripremljenog u skladu sa budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

1. Struktura duga u Federaciji Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima, ukupni dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2022. godine iznosi 6.475,01 miliona KM, što predstavlja smanjenje za 50,66 miliona KM ili 0,78% u odnosu na prethodnu godinu.

Vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2022. godine iznosi 5.410,49 miliona KM (povećanje za 8,48 miliona KM odnosno 0,16% u odnosu na 2021. godinu), najvećim dijelom je ugovoren sa bilateralnim i multilateralnim finansijskim institucijama (Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr.), u cilju osiguranja sredstava za finansiranje većih infrastrukturnih projekata, te za budžetsku podršku. Od ukupnog iznosa vanjskog duga u Federaciji Bosne i Hercegovine, na dug Vlade Federacije BiH odnosi se 2.110,89 miliona KM, na dug kantona 285,49 miliona KM, na dug gradova i općina 206,52 miliona KM, i na dug javnih preduzeća i ostalih korisnika 2.807,59 miliona KM. U narednoj tabeli je prikazana struktura duga u prethodnom trogodišnjem periodu.

Tabela 2: Konsolidovani dug u FBiH na bazi verifikovanog unutrašnjeg duga (miliona KM)

Javni dug u FBiH (KM)	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
1. Unutrašnji dug u Federaciji BiH	949,22	1.000,12	1.185,89	1.123,67	1.064,52
1.1. Unutrašnji dug Federacije BiH	704,67	726,22	860,51	761,08	682,63
1.2. Unutrašnji dug kantona	182,72	199,75	225,13	242,47	257,39
1.3. Unutrašnji dug općina i gradova	61,83	74,15	74,09	75,65	71,478874
2. Vanjski dug u Federaciji BiH	4.702,74	4.595,39	4.982,72	5.402,00	5.410,49
2.1. Vanjski dug Federacije BiH	2.291,21	2.080,62	2.321,66	2.357,59	2.110,89
2.2. Vanjski dug kantona	237,14	221,67	214,81	230,81	285,49
2.3. Vanjski dug općina i gradova	154,05	168,72	191,01	199,91	206,52
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.020,34	2.124,38	2.255,86	2.613,69	2.807,59
Ukupan dug u FBiH	5.651,96	5.595,50	6.168,63	6.525,67	6.475,01

Izvor: FMF

Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2022. godine iznosi 1.064,52 miliona KM, što je u poređenju sa stanjem na kraju 2021. godine manje za 59,15 miliona KM, ili 5,26%. Od ukupnog unutrašnjeg duga u Federaciji Bosne i Hercegovine, na dug Federacije Bosne i Hercegovine se odnosi 682,63 miliona KM, kantona 257,39 miliona KM, gradova i općina 71,48 miliona KM te javnih preduzeća i ostalih korisnika 53,02 miliona KM.

Tabela 3. Odnos duga prema BDP-u

Godina	BDP-realni	Stanje duga			Odnos duga prema BDP - realni		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5 (2: 1)	6 (3:1)	7 (4:1)
31.12.2022.	26.201*	5.410,49	1.064,52	6.475,01	20,65%	4,06%	24,71%
31.12.2021.	24.068	5.402,01	1.123,67	6.525,68	22,44%	4,67%	27,11%
31.12.2020.	22.351	4.982,72	860,51	5.843,23	22,29%	3,85%	26,14%

STRUKTURA POTROŠNJE

III. STRUKTURA PRIHODA I POTROŠNJE BUDŽETA OPĆINE BREZA

PRIHODI BUDŽETA OPĆINE BREZA

Ukupni poreski i neporeski prihodi i primici u Budžetu Općine Breza u 2023. godini planirani su u iznosu 7.300.000 KM, što u odnosu na prihode ostvarene za 2022. godinu predstavlja uvećanje od 13,48%.

U ovoj tabeli navedene su projekcije prihoda za Budžet Općine Breza za period 2024. - 2026. godine u ukupnom iznosu (budžetska sredstva, prihodi od sopstvene djelatnosti, namjenska sredstava i sredstva donacija) koje su date od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva finansija i Ministarstva finansija Zeničko-dobojskog kantona u dijelu neporeznih prihoda.

Služba za finansije, inspekcijske poslove i opću upravu općine Breza je projekciju prihoda i primitaka u DOB-u općine Breza za 2024 -2026. godinu uradila na bazi ostvarenih prihoda u 2022. godini, projeciranih prihoda za 2023. godinu (i njihova realizacija vezano za pandemiju virusa COVID-19 i njenih posljedica po fiskalnu politiku i budžet) i Projekcija koje su dostavljene od strane Ministarstva finansija za općine Zeničko-dobojskog kantona.

Očekivani nivo ukupnih poreznih i neporeznih prihoda, koji su na raspolaganju za finansiranje funkcija Budžeta općine Breza iznosi 7.300.000 KM u 2024. godini. Projektovani nivo prihoda u 2025. godini iznosi 7.670.000 KM a u 2026. godini 7.900.000 KM.

Iz datih projekcija može se vidjeti da je projektovani nivo ukupnih prihoda u 2024. godini veći 6,28 % u odnosu na 2023. godinu, u 2025. godini veći za 5,07 % u odnosu na 2024 godinu, dok se u 2026 godini projiciraju sa rastom od 3,00 % u odnosu na 2025. godinu.

Vrsta prihoda	Ostvareno 2022.	Procjena 2023.	Projekcija		
			2024.	2025.	2026.
UKUPNA SREDSTVA	6.432.934	6.868.924	7.300.000	7.670.000	7.900.000
Poreski prihodi	3.749.370	3.551.000	4.095.000	4.356.000	4.400.000
Indirektni porezi	1.966.536	2.030.000	2.139.000	2.250.000	2.300.000
Direktni porezi	1.782.834	1.521.000	1.956.000	2.106.000	2.100.000
Neporeski prihodi	1.227.319	1.480.624	1.605.000	1.700.000	1.800.000
Finansiranje i grantovi	1.456.245	1.837.300	1.600.000	1.614.000	1.700.000

Tabela 4.-Revidirane projekcije poreznih i neporeznih prihoda općine Breza za 2024. i period 2025 - 2026. godina

POTROŠNJA U BUDŽETU OPĆINE BREZA

U ovom poglavlju su sažeta glavna pitanja iz oblasti upravljanja javnim sredstvima. Ovakva analiza predstavlja važan element u srednjoročnom planiranju budžeta i pruža pregled strukture budžeta po ekonomskoj klasifikaciji, a koristi se za određivanje svih strukturalnih neravnoteža, koje se trebaju razmotriti u procesu razmatranja prioriternih rashoda i definisanja gornjih granica rashoda budžetskih korisnika. U ovom dijelu se analiziraju i daju preporuke o strukturi budžeta s osvrtom na plaće i naknade, materijalne troškove, grantove i kapitalne izdatke.

Na osnovu ove analize i prognoze prihoda, urađene su projekcije budžetske potrošnje po ekonomskoj klasifikaciji za period 2024. – 2026. godina.

Postojeća struktura potrošnje nije optimalna, uslijed alociranja velikog iznosa budžetskih sredstava na plaće i naknade, socijalne transfere, te nedovoljne alokacije na materijalne troškove i kapitalne investicije, pa je imperativ Organu uprave Općine Breza, da se odupre povećanju potrošnje van okvira onoga što je fiskalno održivo.

U slijedećoj tabeli daju se okvirni ukupni troškovi po osnovu rashoda iz budžeta i po osnovu prihoda od sopstvene djelatnosti, namjenskih sredstava, donacija i primljenih tekućih transfera.

Tabela 5. Projekcija rashoda i izdataka za Općinu Breza za 2024. – 2026. godinu

Rashodi	Ostvareno	Plan	Projekcije		
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
UKUPNO PLAĆE	1.721.747	1.869.900	1.869.900	1.869.900	1.869.900
Bruto plaće i doprinosi	1.498.862	1.641.120	1.641.120	1.641.120	1.641.120
Naknade troškova zaposlenih	222.885	228.780	228.780	228.780	228.780
MATERIJALNI TROŠKOVI	899.877	1.140.344	1.240.000	1.340.000	1.400.000
TEKUĆI TRANSFERI	1.437.320	1.873.680	1.963.100	2.040.100	2.143.100
Subvencije	567.320	505.000	582.100	582.100	582.100
Transferi pojedincima	239.000	286.000	286.000	336.000	336.000
Transferi drugim nivoima vlasti	0	58.000	70.000	90.000	100.000
Ostali tekući transferi	631.000	1.024.680	1.025.000	1.032.000	1.125.000
Kapitalni grantovi	64.578	100.000	250.000	300.000	300.000
Otplate kamate	16.476	20.000	30.000	30.000	30.000
Nabavka stalnih sredstava	1.802.174	1.385.000	1.457.000	1.600.000	1.667.000
Otplata duga	210.276	180.000	240.000	240.000	240.000
Pozajmice	0	0	0	0	0
Ostalo	0	300.000	250.000	250.000	250.000
UKUPNO	6.152.448	6.868.924	7.300.000	7.670.000	7.900.000

Odjel A. Plaće i naknade

U narednom periodu ne predviđa se značajnije povećanje broja zaposlenih, osim određenih preraspodjela državnih službenika i namještenika i ukoliko bude neophodnost za novim referatima u skladu sa zakonskim propisima i odredbama.

OPĆINA BREZA

Tabela 6.

	OSTVARENO 2022. GODINA	PLAN 2023 GODINA	PROJEKCIJA		
			2024. GODINA	2025. GODINA	2026. GODINA
UKUPNE PLATE , NAKNADE I DOPRINOSI (BRUTO)	1.738.477	1.869.900	1.869.900	1.869.900	1.869.900
UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH	62	62	62	62	62
PROSJEČNA PLATA (NETO)	1.175,66	1.377,78	1.377,78	1.377,78	1.377,78

Odjel B. Materijalni troškovi

Potrošnja na materijal i usluge se procjenjuje 1.240.000 KM u 2024. godini, što predstavlja 16,99 % ukupnog Budžeta Općine.

Odjel C. Tekući transferi

Ukupno projicirani tekući transferi u 2024. godini iznose 1.963.100 KM i u odnosu na plan u 2023. godine su veći za 4,77 %.

U strukturi planiranih tekućih transfera za 2024. godinu, najveći dio se odnosi na transfere iz oblasti socijalne zaštite, transfere iz oblasti obrazovanja, zdravstva, nauke, kulture i sporta, transfere iz oblasti rješavanja pitanja prava pripadnika boračke populacije i ostale tekuće transfere.

Odjel D. Kapitalna potrošnja Općine Breza

Ukupni kapitalni izdaci iz budžeta se projiciraju na 1.977.000 KM u 2024. godini. Opređeljenje Općinskog načelnika je održivi budžet, ali i pojačana izdvajanja u infrastrukturne projekte, radi stvaranja adekvatnih uslova za investiranja na području Općine Breza kako domaćih tako i stranih investicija.

Predviđeni kapitalni projekti uključuju:

- Kapitalne projekte iz cestovne infrastrukture
- Kapitalne projekte iz oblasti vodoprivrede
- Kapitalne projekte u Mjesnim zajednicama
- Kapitalne projekte Javnim preduzećima i ustanovama
- Nabavku opreme budžetskim korisnicima
- Nabavku građevina (dovršetak izgradnje Sportske dvorane Mahala, izgradnja Gradske tržnice, proširenje – dogradnja prostorija na zgradi Organa uprave Općine Breza (za potrebe smještaja Dispečerskog centra pri Službi civilne zaštite i JU Centar za socijalni rad Breza), izgradnja zgrade za JP Komunalno d.o.o. Breza i pretovarne stanice...

Tabela 7. Kapitalni projekti

	Ostvareno	Plan Budžeta	Projekcija		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kapitalni grantovi	64.578	100.000	250.000	300.000	300.000
Nabavka stalnih sredstava	1.802.174	1.385.000	1.457.000	1.600.000	1.677.000
Izdaci za kamate	16.476	20.000	30.000	30.000	30.000
Otplata duga	210.276	180.000	240.000	240.000	240.000
UKUPNI KAPITALNI IZDACI	2.093.504	1.685.000	1.977.000	2.170.000	2.247.000

Njihova pojedinačna visina i raspored po nadležnim korisnicima biće utvrđena budžetima svake projicirane godine.

IV. Budžetski prioriteti za period 2024. - 2026.godina

Suočena sa prioritetima i zahtjevima budžetskih korisnika koji nadilaze nivo raspoloživih resursa, obaveza je Općinskog načelnika da donese odluke o tome koje su njene prioritetne politike.

Prioriteti Budžeta Općine Breza:

- Sanacija posljedica nastalih po građane Općine Breza, privredu i privredne subjekte usljed Pandemije covid – 19 virusa, (primarni cilj je istovremena zaštita poslovnih subjekata i očuvanje radnih mjesta i dohodka zaposlenika, uz istovremeno očuvanje budžetske stabilnosti)
- Stabilizacija i konsolidacija Budžeta općine Breza – planiranje i izdvajanje sredstava za smanjenje ukupnog deficita Budžeta općine Breza iz prethodnih godina
- Reorganizacija lokalne općinske uprave
- Budžetska disciplina i jačanje fiskalne odgovornosti korisnika budžetskih sredstava (potrošačkih jedinica, Općinski načelnik i općinske Službe)
- Uvođenje trezorskog načina poslovanja sa budžetskim korisnicima u cjelosti i uspostava internog sistema kontrole i nadzora nad utroškom sredstava svih budžetskih korisnika
- Isplata plata uposlenika i naknada općinskih vijećnika u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima
- Izdvajanja za prijem i podrška odrađivanje volonterskog staža, akademski obrazovanih mladih ljudi
- Koordinacija i pojačane aktivnosti svih korisnika budžetskih sredstava u prikupljanju javnih prihoda sa svih nivoa vlasti
- Izdvajanja za socijalna davanja i poboljšanje zdravstvenih uslova stanovništva
- Poboljšanja uslova zaštite stanovništva od prirodnih i ljudskih nepogoda
- Subvencije za rješavanje steriliteta kod bračnih parova koji žele formirati porodicu
- Izdvajanja za stipendiranje srednjoškolaca i studenata
- Daljnja podrška poljoprivrednoj proizvodnji
- Subvencije za jačanje kapaciteta i razvoja malih i srednjih preduzeća
- Promocija domaćih proizvoda i stvaranje uslova za jačanje turizma
- Pripreme za uvođenje i uspostavljanje sistema korištenja Javno-privatno partnerstvo
- Stvaranje industrijskih i poslovnih zona – uslov za razvoj malih i srednjih preduzeća kao osnov za upošljavanje mladih ljudi
- Dovršetak izgradnje Sportske dvorane Mahala, kao i jačanje nevladinog sektora
- Infrastrukturna davanja – rekonstrukcija primarne i sekundarne mreže vodovodnih i kanalizacionih sistema ,uređenje kanalizacionih sistema (izgradnja kolektora za prečišćavanje otpadnih voda), asfaltiranje putnih komunikacija,proširenje javne rasvjete, proširenje – dogradnja prostorija na zgradi Organa uprave Općine Breza (za potrebe smještaja Dispečerskog centra pri Službi civilne zaštite i JU Centar za socijalni rad Breza (izgradnja zgrade za JP Komunalno d.o.o Breza i pretovarne stanice, rješavanje odvoza otpada, modernizacija Komunalnog preduzeća...

U skladu sa članom 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22) nakon usvajanja od strane Općinskog načelnika, ovaj dokument bit će dostavljen Općinskom vijeću Općine Breza kao informacija i objavljen na web stranici Općine Breza.

Datum: 12.06.2023 godine

Broj:

**OPĆINSKI NAČELNIK
Vedad Jusić**